

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

УДК 005.336.1:338.3(477)

Потябін М.Ю. студент 4 курсу факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця,

В сучасних умовах господарювання успіх функціонування будь-якого підприємства, незалежно від форми власності та видів його діяльності, визначається ефективністю його діяльності. Проведення постійного моніторингу за результатами діяльності підприємства дозволить забезпечити успішний розвиток підприємства та збільшити його економічні вигоди, адже показники, що характеризують ефективність дозволяють виявити доцільність використання ресурсів підприємства та співвіднести фінансові результати і затрати на їх отримання. Тому актуальним є вивчення та систематизація напрямків підвищення ефективності діяльності підприємства.

Питанням аналізу та оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства та визначенню напрямків її підвищення присвячено багато праць таких вітчизняних та зарубіжних економістів, як Шепеленко М. П., Небава М. І., Базилевич В. Д., Петрович Й. М. та ін. [1-4]. Слід відзначити наявність значної кількості наукових праць за цією проблемою, проте аналіз досліджень показав, що дане питання є актуальним й у сучасних умовах.

Метою дослідження є визначення напрямків та заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємств України з урахуванням впливу чинників зовнішнього середовища.

У практичній діяльності керівництву необхідно знайти діючі напрямки підвищення ефективності функціонування підприємства. Для розв'язання цього питання важливого значення здобуває класифікація чинників її зростання. Взагалі всі напрямки підвищення ефективності функціонування підприємства на думку Шляга О. В. поділяються на три групи: управління витратами і ресурсами; напрямки розвитку і удосконалення виробництва; напрями удосконалення системи управління підприємством [6].

На думку науковця до групи «управління витратами і ресурсами» можна віднести наступні заходи: зростання продуктивності праці; зниження фондомісткості, матеріаломісткості.

До групи «напрямки розвитку і удосконалення виробництва» відносяться заходи: впровадження в діяльність підприємства результатів науково-технічного прогресу; удосконалення організаційної та виробничої систем управління; підвищення конкурентоспроможності продукції.

До групи «напрями удосконалення системи управління підприємством» можна віднести наступні заходи: соціальні програми; впровадження інноваційних технологій в діяльність підприємства; державна підтримка [6].

Петрович Й. М. та Прокопишин Л. М. вважають, що до основних ключових заходів, які підвищують ефективність діяльності промислових підприємств, слід віднести: оптимізацію бізнес-процесів; впровадження інновацій у виробництво; інвестиції в збереження та покращення якості продукції; оптимальне ціноутворення; своєчасне виведення на ринок нових продуктів; удосконалення системи дистрибуції; розширення ринків збуту; створення та розвиток власної сировинної бази; вертикальна інтеграція, формування та розвиток інтегрованих об'єднань [4, с. 183].

Аналіз думок науковців дає змогу узагальнити заходи підвищення ефективності підприємства в межах певних напрямів (табл. 1).

Таблиця 1

Заходи щодо підвищення ефективності виробництва
(узагальнено автором на основі [2-4])

Напрямок 1	Заходи 2
Підвищення ефективності управління витратами	Оптимізація витрат; впровадження прогресивних технологій, створення і використання нових матеріалів, які сприяють зниженню трудових і матеріальних витрат; впровадження ресурсо- та енергозберігаючих заходів, раціональне використання відходів виробництва, підвищення ступеня використання вихідної сировини тощо.
Підвищення ефективності виробництва	Технічне переозброєння та модернізація основних засобів виробництва; удосконалення виробничої системи управління, автоматизація виробництва; збільшення обсягів виробництва; впровадження результатів НТП у діяльність підприємства; підвищення якості і конкурентоспроможності виготовленої продукції.

Продовження табл. 1

1	2
Підвищення ефективності управління підприємством	Удосконалення організаційної структури управління підприємством; оптимізація організації менеджменту і бізнес-процесів через поліпшення системи планування, обліку і контролю; використання світового досвіду управління підприємством; впровадження автоматизованих систем управління підприємством тощо.
Підвищення ефективності фінансових ресурсів	Зменшення величини позикового капіталу; збільшення виручки від реалізації продукції; збільшення чистого прибутку; зменшення витрати, що не забезпечують підприємству доходів; інвестування грошових коштів у високоприбуткові та швидкоокупні проекти тощо.
Підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів	Підвищення оборотності оборотних активів; зменшення матеріальних витрат на одиницю продукції; пошук постачальників сировини з нижчою ціною та купівля сировини та матеріалів оптимальними партіями тощо.
Підвищення ефективності використання трудових ресурсів	Впровадження оптимальної структури та складу працівників; оптимізація витрат на оплату праці невиробничого персоналу; розроблення мотивуючу систему оплати праці; поліпшення системи підготовки та перепідготовки персоналу; механізація та автоматизація виробництва для підвищення продуктивності праці тощо.

Слід враховувати, що наведені у табл. 1 заходи, можна здійснити різними шляхами, наприклад, шляхом використання науково-технічного прогресу, соціально-психологічними заходами, автоматизованим систем управління виробництвом (BSC, PLM, ERP і MES, CRM), бережливому виробництву тощо.

Також необхідно зазначити, що на економічну ефективність підприємств мають великий вплив зовнішні чинники (табл. 2). Так економіка України в останні роки характеризується: скороченням об'ємів виробництва в реальних секторах; скороченням експорту та імпорту товарів і послуг; стійким зростанням девальвації гривні; зростанням рівня безробіття в країні; банкрутством компаній; нестабільністю банківської системи; нестабільною політичною ситуацією; зниженням платоспроможності населення; орієнтованістю ринку на споживача; наявністю на ринку безлічі товарів та послуг, асортимент яких невпинно зростає; наявністю жорсткої конкуренції на ринку серед однотипових товарів та ін. [3]

Таблиця 2

Зовнішні фактори впливу на діяльність підприємства

Фактори зовнішнього середовища	Вплив на підприємство
Технологія	З одного боку удосконалення технології дає можливість зменшити рівень трудомісткості та матеріалоємності процесу виробництва, рівень собівартості одиниці продукту. Але з іншої сторони, якщо постійно вдосконалювати, змінювати, закуповувати нові й нові технології, які є досить недешевими, то це може привести до невиправданого зростання загальних витрат підприємства.
Стан економіки	Підприємство зазнає досить великого впливу від даного чинника: від характеру економіки та економічних процесів; від загальної кон'юнктури національного ринку; від розмірів та темпів зростання ринку, на якому працює організація; від інвестиційних процесів; від ставки банківського проценту та вартості кредиту; від рівня безробіття.
Інфляція	Впливає на такі показники діяльності підприємства як собівартість (зростають видатки підприємства), прибутковість та рентабельність (зменшується їх рівень).

Отже, складні зовнішні умови унеможливають використання українськими підприємствами багатьох заходів підвищення ефективності діяльності підприємства. Наприклад, впровадження інновацій – є дуже затратним заходом, який значно збільшить собівартість виробництва. Виведення нових продуктів на ринок теж вимагає значних витрат та є дуже ризикованим в умовах економічної кризи. Тому цілі та пріоритети розвитку вітчизняних підприємств у ринковому середовищі значно залежать від економічних умов, в яких вони функціонують.

У фазі кризи необхідно прагнути до стабілізації фінансово-економічного стану, тому першочергове значення набуває підтримка платоспроможності підприємства. Стратегія ж максимізації прибутку відкладається на другий план. Тому для розробки заходів щодо підвищення ефективності діяльності у сучасних умовах підприємству необхідно відповісти на два запитання: визначитися, що дійсно важливо для споживача та виробити розуміння того, що на підприємстві можуть чи не можуть зробити краще [5].

У даних умовах щоб зберегти позиції на ринку підприємствам, перш за все, необхідно знижувати ціни та при цьому зберігати якість продукції, що виробляється.

Таким чином, комплексне ефективне управління підприємством як складною системою дасть змогу підприємствам стабільно функціонувати в ринкових умовах і лідирувати серед вітчизняних товаровиробників.

Отже, автором було систематизовано заходи щодо підвищення ефективності діяльності підприємства у межах певних напрямків, які, на думку автора, при комплексному застосуванні та з урахуванням впливу чинників зовнішнього середовища дозволять підприємству контролювати і зміцнювати власні позиції на ринку, а також створювати базисні умови для випуску та реалізації продукції. Перспективами подальшого розвитку в цьому напрямку є розробка та обґрунтування заходів щодо підвищення ефективності діяльності ДП завод «Електроважмаш».

Література

1. Теоретичний аналіз сутності ефективності діяльності підприємства. Шепеленко М. П. Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream2013>
2. Небава М. І. Економіка та організація виробничої діяльності : навч. пос. / М. І. Небава, О. О. Адлер, О. Й. Лесько. – Вінниця : ВНТУ. – 2011. – 232 с.
3. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія: підручник / за ред. В. Д. Базилевича. – 9-те вид., перероблене і доповнене. – К. : Знання. – 2014. – 710 с.
4. Петрович Й. М. Економіка та фінанси підприємства : підручник / Й. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. Львів. – 2014. – 408 с.
5. Сич. Є. М. Діагностика ефективності діяльності підприємства / Є. М. Сич, Т.В. Хотько // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури : Збірник наукових праць. – Випуск 34. – Київ: НАУ, 2012. – 182 с.

6. Шляга О. В. Шляхи підвищення ефективності роботи підприємства / О. В. Шяга, М. В. Гальцев. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.zgia.zp.ua

Науковий керівник:

к. е. н., доцент

Селезньова Г.О.

Опубліковано в авторській редакції